КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Інститут економіки та права

Кафедра теорії, історії держави і права та міжнародного права

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ПП 4. Сучасні доктринальні та концептуальні проблеми розвитку держави і права

2026 - 2027 навчальний рік

Викладач	Слабко Світлана Миколаївна, доцент кафедри теорії, історії держави і права та міжнародного права, кандидатка юридичних наук
Контактний телефон	+38-097-996-83-18
Ідентифікатор та код доступу (Zoom / Google Meet)	884 630 6059, код доступу 7788
E-mail:	snslabko@ukr.net
Сторінка курсу на сайті підтримки навчальних програм КПУ	http://www.zhu.edu.ua/cpu_edu/course/view.php?id=4866
Консультації	Консультації проводяться в дистанційному режимі за попереднім погодженням із викладачем через месенджери або електронну пошту

ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Галузь знань	К Безпека та оборона	
Спеціальність	К9 Правоохоронна діяльність	
Освітня програма	Правоохоронна діяльність	
Форма навчання	Очна (денна), заочна	
Мова викладання	Українська	
Курс (рік навчання), семестр	Курс 1, семестр 1	
Цикл підготовки	Професійної підготовки	
Статус дисципліни	Обов’язкова	
Обсяг дисципліни	Кількість кредитів ECTS	4
	Загальна кількість годин	120
	Аудиторних годин	42
	Лекції	18
	Практичні	24
	Самостійна робота	78
Форма контролю	Екзамен	
Попередні компоненти (Пререквізити)	Знання теорії держави і права, конституційного права та історії політичних і правових учень	
Паралельні та подальші компоненти (Постреквізити)	ПП 1 Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні ПП 5 Інноваційні технології у сучасній правоохоронній діяльності П 1 Практична підготовка в правоохоронних органах	

МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни

Навчити критично аналізувати сучасні доктрини й концепції розвитку держави та права. Сформувати вміння використовувати їх для обґрунтування правових рішень і пропозицій щодо вдосконалення законодавства та правоохоронної діяльності з дотриманням верховенства права і прав людини.

Завдання навчальної дисципліни:

- поглибити знання про сучасні доктрини держави та основні підходи до праворозуміння;
- навчити порівнювати концепції, оцінювати наведені в них аргументи та можливості практичного застосування;
- розкрити проблеми розвитку демократичної, соціальної та правової держави в умовах сучасних суспільних змін;
- навчити аналізувати співвідношення публічної влади, безпеки та прав людини;
- удосконалити навички пошуку, аналізу й перевірки наукових джерел, законодавства та судової практики;
- сформувати вміння готувати юридичні висновки та обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення нормативного регулювання.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- основні сучасні доктрини держави та концепції права;
- причини плюралізму праворозуміння й критерії порівняння наукових підходів;
- концептуальні засади демократії, правової та соціальної держави;
- доктринальні підходи до верховенства права, прав людини та меж державного втручання;
- вплив суспільних, безпекових і технологічних змін на розвиток держави та права;
- способи використання правової доктрини у правотворенні, тлумаченні та застосуванні права.

Після вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- порівнювати доктрини держави й концепції права та аргументовано оцінювати їх;
- визначати теоретичні засади правових позицій і професійних рішень;
- аналізувати суперечності між законодавчим регулюванням, практикою його застосування та принципами права;
- обґрунтовувати рішення з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів;
- готувати юридичні висновки й консультації з використанням доктринальних аргументів;
- готувати пропозиції щодо змін до нормативно-правових актів і пояснювати їхню доцільність;
- знаходити, зіставляти та критично оцінювати наукові й правові джерела.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність

Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 1. Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК 5. Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

Програмні результати навчання

РН 4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

РН 11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

РН 12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

РН 13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об’єктивно оцінювати інформацію.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНІ ДОКТРИНИ ТА КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Плюралізм сучасних концепцій держави: підходи до розуміння її сутності, призначення та функцій.

Тема 2. Демократична, соціальна та правова держава: концептуальні суперечності й напрями розвитку.

Тема 3. Держава, громадянське суспільство та права людини: межі публічної влади й державного втручання.

Тема 4. Трансформація державних інституцій і правоохоронної діяльності в умовах безпекових викликів, європейської інтеграції та цифровізації.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНЕ ПРАВОРОЗУМІННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ

Тема 5. Природне право та юридичний позитивізм: співвідношення права, закону і справедливості.

Тема 6. Соціологічні, історичні, психологічні та інституційні концепції права.

Тема 7. Комунікативні та інтегративні підходи до праворозуміння. Правова аргументація і тлумачення права.

Тема 8. Правова доктрина у правотворенні та правоохоронній діяльності: юридичні висновки й обґрунтування нормативних змін.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль результатів навчання та рівня сформованості компетентностей здобувачів здійснюється на засадах прозорості та академічної доброчесності відповідно до Положення про критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Класичному приватному університеті. http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/node/5478

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються такі види контролю:

1. **Поточний контроль:** здійснюється протягом семестру під час практичних занять і виконання завдань самостійної роботи.

2. **Семестровий (підсумковий) контроль:**

проводиться у формі екзамену за білетами. Екзаменаційний білет містить теоретичне питання та ситуаційне завдання, що потребує порівняння доктринальних підходів і правового обґрунтування рішення.

Кожне завдання поточного контролю та екзаменаційна робота оцінюються за 100-бальною шкалою.

Для оцінювання студентів використовується система накопичування балів. Згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу в КПУ» підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Підсумкова оцінка визначається як середньозважена оцінок за вісім завдань поточного контролю та екзамен. Частка поточного контролю становить 80%, екзамену — 20%.

Підсумковий бал = ($B_1 \times k_1$) + ($B_2 \times k_2$) +… +($B_n \times k_n$) + ($B_{екз.} \times k_{екз.}$)

де:

B_1, B_2, B_3,...., B_n – бали за виконання завдань поточного контролю на практичних (семінарських) заняттях, самостійної та індивідуальної роботи, виставлені за 100-бальною шкалою; k_1, k_2, k_3,...., k_n – вагові коефіцієнти відповідного виду контролю;

$B_{екз.}$ – бал за підсумковий семестровий контроль (екзамен), виставлений за 100-бальною шкалою; $k_{екз.}$ – ваговий коефіцієнт підсумкового семестрового контролю (екзамену).

Сума вагових коефіцієнтів поточного та підсумкового контролю дорівнює 1

$$k_1 + k_2 + k_3 + ... + k_n + k_{екз.} = 1$$

Структура компонентів оцінювання та їх питома вага

Види навчальної діяльності здобувача	Шкала оцінювання завдання	Ваговий коеф.	Питома вага у загальній оцінці, %
Розділ 1. Сучасні доктрини та концепції розвитку держави			
Практичне завдання 1. Порівняльна таблиця концепцій держави з аргументованими висновками та посиланнями на наукові джерела	100	0,10	10
Практичне завдання 2. Аналітична записка щодо суперечності між окремими цілями державної політики та способів її розв'язання (тема 2)	100	0,10	10
Практичне завдання 3. Юридичний висновок щодо допустимості обмеження права людини в запропонованій професійній ситуації	100	0,10	10
Практичне завдання 4. Обґрунтована пропозиція щодо вдосконалення діяльності правоохоронного органу з урахуванням правових, соціальних, економічних та етичних аспектів	100	0,10	10
Розділ 2. Сучасне праворозуміння та застосування правової доктрини			
Практичне завдання 5. Порівняльний аналіз розв'язання правової ситуації з позицій природного права та юридичного позитивізму	100	0,10	10
Практичне завдання 6. Аналітичний огляд обраної концепції з оцінкою можливостей і меж її застосування у правоохоронній діяльності	100	0,10	10
Практичне завдання 7. Письмова правова позиція щодо спірного питання з доктринальними аргументами та відповідями на можливі заперечення	100	0,10	10
Практичне завдання 8. Проєкт зміни до нормативного положення та пояснювальна записка з обґрунтуванням запропонованого рішення	100	0,10	10
Екзамен	**100**	**0,20**	**20**
Разом	**100**	1	**100**
Додаткові досягнення з навчальної дисципліни (за наявністю) Результати науково-дослідної діяльності здобувача, зокрема за такі активності: – участь у предметних олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт з навчальної дисципліни; – участь у засіданнях наукових гуртків, зокрема в обговореннях у форматі круглих столів, присвячених актуальним темам з навчальної дисципліни; – публікації результатів досліджень у вигляді наукових статей, тез доповідей, а також виступи на наукових конференціях.	**До 10 балів**		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

100-бальна система	шкала ЄКТС	Національна шкала	Характеристика вимог та критеріїв оцінювання
90–100	A	Відмінно	Здобувач самостійно й аргументовано порівнює сучасні доктрини держави та концепції права, визначає їхні відмінності, можливості й межі застосування. Критично оцінює наукові та правові джерела, використовує доктринальні аргументи для розв'язання складних професійних ситуацій. Готує обґрунтовані юридичні висновки та пропозиції до нормативних положень з урахуванням прав людини, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів. Послідовно захищає власну позицію й відповідає на заперечення.
82–89	B	Добре	Здобувач правильно розкриває зміст основних доктрин і концепцій, порівнює їх та застосовує до запропонованих ситуацій. Використовує належні джерела, готує логічні юридичні висновки й пропозиції нормативних змін. Допускає незначні неточності в аргументації або деталізації наслідків запропонованого рішення, які не змінюють його суті.
75–81	C	Добре	Здобувач розуміє основні доктрини держави та концепції права, правильно визначає відмінності між ними. Виконує порівняльні й прикладні завдання, але аналіз джерел, альтернативних позицій або наслідків рішення є неповним. Юридичні висновки та нормативні пропозиції загалом обґрунтовані, проте потребують уточнення окремих аргументів.
67–74	D	Задовільно	Здобувач відтворює основні положення доктрин і концепцій, здійснює їх порівняння за запропонованими критеріями. Розв'язує типові ситуації та готує висновки за зразком. Потребує допомоги у виборі доктринальних аргументів, оцінюванні джерел і поясненні зв'язку між теоретичним підходом та практичним рішенням.
60–66	E	Задовільно	Здобувач володіє мінімально необхідними знаннями, розпізнає основні доктрини й концепції та визначає їхні ключові положення. Виконує основні елементи завдання, але порівняння підходів і правова аргументація поверхові. Запропоновані висновки та зміни до нормативних положень потребують істотного уточнення.
35–59	FX	Незадовільно	Знання неповні. Здобувач плутає положення доктрин і концепцій, допускає суттєві помилки в їх порівнянні та застосуванні. Недостатньо опрацьовує джерела, не обґрунтовує зв'язок між теоретичними положеннями й запропонованим рішенням. Висновки та нормативні пропозиції потребують суттєвого доопрацювання.
0–34	F	Незадовільно	Здобувач не демонструє базового розуміння доктрин держави та концепцій права, не розрізняє їхніх основних положень. Не може проаналізувати запропоновану ситуацію, сформулювати правову позицію або підготувати обґрунтований висновок. Завдання не виконані або їхній зміст не підтверджує досягнення мінімально необхідних результатів навчання.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: 100-БАЛЬНА, НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

<table>
<tr><td rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</td><td rowspan="2">Оцінка за шкалою ECTS</td><td colspan="2">Оцінка за національною шкалою</td></tr>
<tr><td>для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики</td><td>для заліку</td></tr>
<tr><td>90-100</td><td>A</td><td>відмінно</td><td rowspan="5">зараховано</td></tr>
<tr><td>82-89</td><td>B</td><td rowspan="2">добре</td></tr>
<tr><td>75-81</td><td>C</td></tr>
<tr><td>67-74</td><td>D</td><td rowspan="2">задовільно</td></tr>
<tr><td>60-66</td><td>E</td></tr>
<tr><td>35-59</td><td>FX</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td><td>не зараховано з можливістю повторного складання</td></tr>
<tr><td>0-34</td><td>F</td><td>незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td><td>не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td></tr>
</table>

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо термінів виконання завдань та перескладання	З огляду на безпекову ситуацію, повітряні тривоги та перебої з електропостачанням, освітній процес базується на принципах гнучкості та академічної підтримки. Усі завдання виконуються здобувачами в асинхронному режимі без застосування штрафних санкцій чи зниження балів за порушення первинних термінів, якщо затримка зумовлена об'єктивними обставинами непереборної сили. Здавання та перескладання пропущених завдань чи тем здійснюється у зручному для студента темпі протягом семестру за погодженням із викладачем без будь-яких обмежень.
Політика академічної доброчесності	Здобувачі освіти зобов'язані неухильно дотримуватись принципів академічної доброчесності під час виконання усіх видів навчальної, наукової та творчої діяльності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання та академічне шахрайство. Здобувачам освіти забороняється вдаватися до будь-яких форм академічного шахрайства, зокрема: використовувати під час контрольних заходів заборонені матеріали або технічні засоби; посилатися на джерела, які не використовувались у роботі; здавати роботи з однаковим змістом, підготовлені різними особами. У разі встановлення порушення академічної доброчесності до здобувача освіти можуть бути застосовані такі заходи академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо), повторне вивчення відповідного освітнього компонента або відрахування з університету.
Політика щодо відвідування занять в умовах воєнного стану	Відвідування навчальних занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим відповідно до затвердженого розкладу. *Організація освітнього процесу в умовах загрози та повітряних тривог* У разі включення сигналу «Повітряна тривога» під час проведення занять у режимі реального часу (Zoom / Google Meet) або перебування в приміщеннях Університету, проведення синхронного заняття негайно припиняється, а всі учасники освітнього процесу зобов'язані перейти до укриттів. Навчальне заняття, перерване через сигнал «Повітряна тривога» або яке не відбулося через її тривалість, автоматично переводиться в асинхронний режим. Відсутність здобувача освіти на синхронній конференції під час повітряної тривоги, відсутності електроенергії або зв'язку не є підставою для виставлення заборгованості чи зниження підсумкової оцінки, за умови опрацювання навчального матеріалу та виконання завдань в асинхронному режимі. *Застосування дистанційних технологій та форс-мажорних обставин* У разі переходу університету або його окремих структурних підрозділів на навчання із використанням дистанційних технологій через безпекову ситуацію чи інші форс-мажорні обставини, освітній процес регулюється *«Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти з використанням дистанційних технологій при обмежені або відсутності фізичного відвідування закладів освіти здобувачами з причин непереборної сили (природні катаклізми, заходи карантинного порядку та інші форс-мажорні обставини) в «Класичному приватному університеті».* Формат участі у дистанційних заняттях адаптується до поточних технічних можливостей та умов безпеки здобувачів і викладачів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Машков А. Д. Теорія держави і права : підручник. Київ : Алерта, 2024. 452 с.
2. Теорія права і держави : підручник / В. Сухонос, В. Сухонос, Р. Білокінь, В. Панкратова ; за ред. В. Сухоноса. Суми : Університетська книга, 2025. 596 с. ISBN 978-617-521-124-3.
3. Сіренко В. Ф. Проблеми теорії держави : монографія. Київ : Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2025. 340 с. URL: https://idpnan.org/publications-1309.
4. Simmonds N. E., Neoh J. Central Issues in Jurisprudence: Justice, Law and Rights. 6th ed. Sweet & Maxwell, 2022. ISBN 9780414104129.
5. Somek A. Knowing What the Law Is: Legal Theory in a New Key. Oxford : Hart Publishing, 2023. 192 p. ISBN 9781509951338. URL: https://www.bloomsbury.com/uk/knowing-what-the-law-is-9781509951338/.
6. Vesting T. State Theory and the Law: An Introduction. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2022. 256 p. ISBN 9781788979313. URL: https://www.e-elgar.com/shop/usd/state-theory-and-the-law-9781788979313.html.

Додаткова література

7. Бариська Я., Погорєлова З., Попович Т. Загальна теорія права і держави : навч. посіб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2021. 550 с.
8. Загальна теорія права та держави : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія», факультетів: ФПС, СПФ, ФМПВ / А. Ф. Крижановський, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва, С. М. Скуріхін, В. Є. Іванчук. Одеса : Фенікс, 2022. 258 с. URL: https://hdl.handle.net/11300/16059.
9. Теорія держави і права : підручник / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва, Т. О. Гуржій та ін. ; за заг. ред. Л. В. Ніколаєвої, Т. О. Гуржія. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2019. 424 с. DOI: https://doi.org/10.31617/p.knute.2019-834.
10. Теорія держави і права : підручник / О. М. Бандурка, О. М. Головко, О. С. Передерій та ін. ; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків, 2018. 416 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/4e4dfc1f-b477-48f3-9026-ad79be462141.
11. Концепція удосконалення діалогу громадянського суспільства, особи та держави в контексті забезпечення та захисту прав людини в Україні / Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2015. 116 с. URL: https://idpnan.org/publications-102.
12. Копча В. В. Сучасна держава: основні підходи до розуміння. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2020. № 43. С. 13–17.
13. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін. ; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2015. 488 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/items/9d3ab224-bafb-412a-b745-38e6d2d64e68.
14. Оніщенко Н. М. Правове регулювання, правовий вплив та правове забезпечення: індекс взаємовизначеності. Правова держава. 2020. Вип. 31. С. 46–53. DOI: https://doi.org/10.33663/0869-2491-2020-31-46-53.
15. Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики : зб. матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 травня 2025 р. / за заг. ред. М. В. Трофименка. Київ : МДУ, 2025. 421 с. DOI: https://doi.org/10.34079/legislationinukr.2025.

16. Устименко О. С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2017. Вип. 2. Т. 1. С. 25–28. URL: https://dspace.univd.edu.ua/items/7c718cbd-6c4e-45ba-a729-c75dcf160db2.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : електронні каталоги та наукові інформаційні ресурси. URL: https://www.nbuv.gov.ua.
2. Репозитарій наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. URL: https://library.idpnan.org.
3. Законодавство України : офіційна база даних Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua.
4. Конституційний Суд України : офіційний вебсайт, рішення та юридичні позиції Суду. URL: https://ccu.gov.ua.
5. Верховний Суд : офіційний вебсайт, огляди та узагальнення судової практики. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/.
6. HUDOC : база практики Європейського суду з прав людини. URL: https://hudoc.echr.coe.int.
7. «Актуальні проблеми держави і права» : збірник наукових праць. URL: https://www.apdp.in.ua.
8. «Актуальні проблеми права: теорія і практика» : науковий журнал, архів випусків. URL: https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/issue/archive.